PANAIT ISTRATI

VIAŢA LUI ADRIAN ZOGRAFI

Ediţie îngrijită, prezentare şi note de ALEXANDRU TALEX

EDITURA M INERVA Bucureşti - 1983

NOTA ASUPRA EDIŢIEI

Cu prezentul volum, încheiem ediţia propusă: *retipărirea perelor lui Panait Istrati*, *traduse de el însuşi în limba maternă*. în paginile ce urmează au fost incluse:

- Ultimul ciclu al operei istratiene: *Viaţa lui Adrian Zografi*, dih care Panait Istrati a tradus cărţile *Casa Thuringer, Biroul de plasare* şi *în lumea Mediteranei - apus de soare*.

Aceste cărţi sînt ca şi inedite pentru cititorul nostru de azi, nemaifiind retipărite de aproape o jumătate de secol!

Am Inclus în acest ciclu şi povestirea *Musa*, scrisă de autor direct în româneşte, în anul 1925. De ce? Musa este personajul iţltral al volumului *In lumea Mediteranei - răsărit de soare*, *în* nv Panait Istrati povesteşte peripeţiile primelor sale vagabon-ije prin Egipt. Cum însă acest volum n-a fost tradus de autor, n socotit util să publicăm nuvela *Musa*, apărută în *Viaţa româască*, mai ales că personajul era scump inimii lui Panait Istrati ar fi fost păcat să lipsească.

- A doua secţiune a volumului grupează patru profesiuni de 'edinţă: *Trecut şi viitor*, *Crezul meu*, *Cum am debutat eu* şi titre *artă şi dezrobire*, în care Panait Istrati se prezintă cititorului)mân, lămurindu-l ce iz va avea arta sa şi cui se adresează, ceste pagini au fost luate din volumul *Trecut şi viitor*, apărut

1925 şi care marchează debutul său ca scriitor român. Un lebut” contestat de unii, din păcate, şi în zilele noastre.

Tot în această secţiune se află şi dramaticele *Pagini de carnet Ura*, scrise în august 1934, cînd împlinea cincizeci de ani, sărbă-riţi în „liniştea deplină” a confraţilor români.

Pentru cititorul de azi va fi pasionant şi instructiv să afle - prin intermediul acestui *carnet intim* - de unde a pornit acest vagabond de geniu, ce trepte a urcat în viaţă, cum le-a urcat şi cu ce s-a ales pînă la urmă.

- în a treia secţiune a volumului se află patru manuscrise publicate postum: *Evadatul def peste Rhin*, *Moş Popa* şi *Fraţii săraci* (din vremea cînd vagabonda flămînd prin Elveţia „cea mai frumoasă ţară din lume”) şi *La un „raccord*”, care reconstituie un episod puţin cunoscut al biografiei sale. La o lună după apariţia *Chirei*, în revista *Europe*, cînd ziarele nu mai conteneau cu laudele, Gorki al Balcanilor lucra ca... zugrav la Paris, istovin-du-se zece ore pe zi...

La *Addenda*, ca şi în volumul precedent, reconstituim biografia fiecărei cărţi în parte, întregită cu referinţe critice şi repere bibliografice. Atîtea cît sînt sau ne-au stat la îndemînă. Ne-am străduit să comunicăm un volum cît mai mare de informaţii despre acest scriitor, venind astfel în sprijinul cercetării literare despre viaţa şi opera sa, destul de săracă în rezultate concrete pînă acum.

Tot la *Addenda*, a fost inclusă - în traducerea noastră - celebra *Prefaţă la Adrian Zografi*, cunoscută doar din auzite de marele public cititor de la noi. (El n-a tradus-o în ediţia română a *Casei Thuringer*, unde a scris doar o succintă „introducere”, în care explică: „Aş fi avut multe de spus în această introducere. Reaua stare a sănătăţii nu mi-o îngăduie. Lucrez, măcinat de febra şi silit de nevoia de a-mi cîştiga pîinea”).

Panait Istrati a scris această „prefaţă” întîi la Brăila, într-o primă formă. în vara anului 1932 el se retrage la Mănăstirea Neamţ, pentru îngrijirea sănătăţii şi continuarea operei. Aici el reface finalul prefeţei, scrisă la Brăila, adăugîndu-i rechizitoriul făcut artelor şi artiştilor din epocă, precum şi pledoaria „omul care nu aderă la nimic”. Partea rămasă nepublicată, din *Prefaţă la Adrian Zografi*, s-a păstrat pînă în zilele noastre inedită. Acest text l-am inclus la *Addendă*, deoarece reconstituie secvenţele dramatice ale înapoierii sale în ţară, în 1930, la Brăila, cele ce s-au întîmplat cu el şi cei ce-l „iubeau foarte mult”.

înainte de-a ne despărţi, se cuvine să mulţumim gazdelor noastre - Editura Minerva - care ne-a ajutat să valorificăm, prezenţind în două volume masive moştenirea literară a lui Panait

Istrati, lăsată pînă acum de izbelişte. Am avut şansa unei colaborări perfecte, a unei unităţi în intenţii, care au asigurat succesul acestei ediţii ce repară o nedreptate şi cinsteşte memoria acestui scriitor al nostru, fără pereche în literatura lumii.

Mă plec cu recunoştinţă şi „îmi scot căciula în faţa mulţimii de jos, în faţa acestei Sahare cotropitoare de valori umane” (cum spunea Panait), care a umplut librăriile, înghesuindu-se ca să aibe „o carte scrisă de mîna lui Panait Istrati”...

E un omagiu public, de proporţii şi meritat, adus acestui scriitor, de poporul din care se trage, căruia i-a rămas credincios pînă la moarte. Este, în acelaşi timp, şi un îndemn pornit din inimă pentru noi, ca să stăruim în continuare...

ALEXANDRU TALEX